

הַלְבוֹת מַלְוָה וְלוֹוֶה פָּרַק יד

א. הפוגם את שטרו, או שעד אחד מעיד על שטרו שהוא פרוע, והבא לפרע שלא בפני הלווה, והטורף מיד הלוקח, והנפרע מן היורש בין קטן בין גדול לא יפרע אלא בשבועה כעין שלתורה; ואומרין לו כשיתבע, השבע ואחר כך תטל. ואם היה החוב לזמן קבוע, ותבע בזמנו נפרע שלא בשבועה; עבר זמנו, לא יגבה אלא בשבועה.

ב. התובע את חברו לפרעו, וטען הלווה שפרע שטר זה או מקצתו, ובעל השטר אומר לא פרעת כלום ואומרים לו שלם לו. טען הלווה ואמר ישבע לי שלא פרעתיו ויטל משביעין אותו בנקיטת חפץ שלא פרע כלום, או שלא פרעו אלא כך וכך, ואחר כך יטל; ואם היה המלוה תלמיד חכמים, אין נזקקין לשבועתו.

ג. הוציא עליו שטר מקים, והלווה טוען ואומר שטר מזיף הוא ומעולם לא כתבתי שטר זה, או שטען שחוב זה רבית הוא או אבק רבית, או שטען שהוא שטר אמנה, או שטען כתבתי ללוות ועדין לא לוייתי כלל, ושלדבר, טען טענה שאם הודה בה בעל השטר, היה השטר בטל והמלוה עומד בשטרו ואומר שזה שקר טוען, ואמר הלווה ישבע לי ויטל: הרי זו מחלקת בין הגאונים. יש מי שהורה שחייב בעל השטר להשבע כעין שלתורה, כמי שטען עליו שפרעו. ורבתי הורו שלא ישבע המלוה, אלא אם טען עליו הלווה שפרעו בלבד, שהרי הודה בשטר, ולפרעון הוא עומד; אבל כל אלו הטענות, לא כל המנו לבטל שטר מקים, אלא ישלם, ואחר כך יטען על המלוה במה שירצה אם יודה, יחזיר לו, ואם כפר, ישבע הסת. ולזה דעתי נוטה.

ד. המוציא שטר חוב על חברו מלוה אומר לא נפרעתי כלום, ולווה אומר פרעתי מחצה, והעדים מעידים שפרעו כלו נשבע הלווה, ונותן מחצה: שהרי הודה במקצת; ואינו כמשיב אבדה, מפני שאימת השטר עליו. ואין המלוה גובה המחצה, אלא מבני חורין, שהרי הלקוחות אומרים אנו על העדים נסמך, והרי בטלו שטר זה.

ה. הוציא עליו שטר חוב שאינו יכול לקימו, ואמר הלווה אמת שאני כתבתי שטר זה, אבל פרעתי, או אמנה הוא, או כתבתי ללוות ועדין לא לוייתי, וכל כיוצא בזה הואיל ואם רצה, אומר לא היו דברים מעולם והרי מפיו נתקים הרי זה נאמן, וישבע הסת ויפטר. ואם קימו המלוה אחר כך בבית דין, הרי הוא כשאר השטרות.

ו. הוציא עליו שטר מקים, ואמר הלווה מזיף הוא, ומעולם לא כתבתי, או שטר אמנה הוא, ואמר המלוה כן הדברים, אבל שטר כשר היה לי עליו ואבד אף על פי שהמלוה, הוא ששבר את שטרו, ואלו רצה, אומר אינו מזיף שהרי נתקים בבית דין אינו גובה בו כלום, אלא נשבע הלווה הסת ונפטר: שהרי זה השטר כחרס הוא חשוב.

ז. שטר שלוה בו ופרעו אינו חוזר ולווה בו, שפכר נמחל שעבודו ונעשה כחרס.

ח. הוּצִיא שָׁטֵר חוֹב מִקָּיָם עַל חֲבֵרוֹ, וְאָמַר הַלוֹוֶה וְהָלוֹא פָּרַעְתִּיךָ, וְאָמַר לוֹ הַמְלִוֶה כֵּן הָיָה, אֲבָל חֲזַרְתִּי וְהַחֲזַרְתִּי לָךְ הַמַּעוֹת, וְהָלוֹיתִי אוֹתָךְ פַּעַם שְׁנִיָּה הָרִי בָטַל הַשָּׁטֵר: שִׁשְׁטֵר שֹׁנֶפֶרֶע, הָרִי הוּא כַּחֲרָס. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הַחֲזַרְתִּי לָךְ הַמַּעוֹת, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיוּ טוֹבוֹת, עַד שֶׁתַּחֲלִיפֶם לֹא בָטַל הַשָּׁטֵר, וְעַדִּין שֶׁעָבְדוּ קָיָם.

ז. הוּצִיא עָלָיו שָׁטֵר מִקָּיָם שִׁישׁ לוֹ עָלָיו מָנָה, וְאָמַר לוֹ הַלוֹוֶה וְהָלוֹא פָּרַעְתִּיךָ בְּפָנַי פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי, וּבָאוּ אֵלָיו וְהַעֲיִדוּ שִׁפְרָעוֹ, אֲבָל לֹא הִזְכִּיר לוֹ הַשָּׁטֵר, וְאָמַר לוֹ הַמְלִוֶה כֵּן הוּא שִׁפְרָעָתְךָ, אֲבָל חוֹב אַחֵר פָּרַעְתָּ שֶׁהָיָה לִי אֶצְלָךְ הָרִי בָטַל הַשָּׁטֵר.

י. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהַעֲיִדוֹ שִׁנְתָן לוֹ בְּתוֹרַת פָּרַעוֹן. אֲבָל אִם רָאוּהוּ נוֹתֵן לוֹ מַעוֹת, וְלֹא יָדְעוּ אִם נָתַן בְּתוֹרַת פָּרַעוֹן, אוֹ בְּתוֹרַת פִּקְדוֹן, אוֹ בְּתוֹרַת מִתְּנָה אִם אָמַר בְּעַל הַשָּׁטֵר, לֹא הָיוּ דְּבָרִים מַעוֹלָם הָרִי זֶה הִחֲזִק כִּפְרָן, וּבָטַל הַשָּׁטֵר. וְאִם אָמַר פָּרַעוֹן שֶׁלְּחוֹב אַחֵר הוּא הָרִי זֶה נֶאֱמַן, וְנִשְׁבַּע וְנוֹטֵל מֶה שֶׁבַּשָּׁטֵר: שֶׁהָרִי לֹא פָּרַעוּ בְּעֵדִים; וּמִתּוֹךְ שִׁיכוֹל לוֹמַר מִתְּנָה נִתְּנָם לִי, נֶאֱמַן לוֹמַר פָּרַעוֹן שֶׁלְּחוֹב אַחֵר הֵן.

יא. אָמַר לוֹ הַלוֹוֶה וְהָלוֹא שָׁטֵר חוֹב זֶה דְּמִי שׁוֹר שֶׁלְּקַחְתִּי מִמֶּךָ הוּא, וְאַתָּה גָּבִיתָ דְּמִי בְּשָׂרוֹ, וְאָמַר לוֹ בְּעַל הַשָּׁטֵר, כֵּן אֲנִי גָבִיתִי אֶת דְּמִי מִחוֹב אַחֵר שֶׁהָיָה לִי אֶצְלָךְ הוּאִיל וְהוֹדָה מַעֲצָמוֹ שֶׁדְּמִי הַשׁוֹר הוּא הַחוֹב, וּמִדְּמִי נִפְרַע בָּטַל הַשָּׁטֵר, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין עָלָיו עֵדִים שֶׁפָּרַע מִדְּמִי; וְיִשְׁבַּע הַלוֹוֶה הֵסֵת שִׁפְרָעוֹ. וְכֵן כָּל כְּיוּצָא בְּזֶה.

יב. הוּצִיא עָלָיו שָׁטֵר חוֹב בְּעַד אֶחָד, וְהַלוֹוֶה טָעַן פָּרַעְתִּי הָרִי זֶה מַחֲיֵב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁבַּע, וּמִשְׁלָם. טָעַן וְאָמַר יִשְׁבַּע לִי שֶׁלֹּא פָּרַעְתִּיו, הָרִי זֶה נִשְׁבַּע: שֶׁאִפְלוּ הָיוּ בַּשָּׁטֵר שְׁנֵי עֵדִים, וְאָמַר יִשְׁבַּע לִי שֶׁלֹּא פָּרַעְתִּיו הָרִי זֶה נִשְׁבַּע כִּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

יג. וְכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתַי, שֶׁהַכּוֹפֵר בַּמְלִוֶה עַל פֶּה בְּבֵית דִּין, וּבֹא עַד אֶחָד שְׁלוֹהַּ הָרִי זֶה יִשְׁבַּע שְׁבוּעַת הַתּוֹרָה. חֲזַר וְאָמַר כֵּן הָיָה, לִוִּיתִי וּפָרַעְתִּי, אוֹ מָחַל לִי, אוֹ נִתְחַיֵּב לִי מִמָּקוֹם אַחֵר הָרִי זֶה מַחֲיֵב שְׁבוּעָה וְאֵינוֹ יָכוֹל לְשַׁבַּע, וּמִשְׁלָם.

יד. מִי שֶׁטָּעַן שִׁפְרָע הַשָּׁטֵר, וְאָמַר יִשְׁבַּע הַמְלִוֶה וְיִטַּל אוֹמְרִים לוֹ הֵבֵא מַעוֹתָיו, וְאַחֵר כֵּךְ יִשְׁבַּע וְיִטַּל. אָמַר אֵין לִי כְּלוּם לְשַׁלֵּם מִשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ תַּחֲלָה, בְּתִקְנַת הַגְּאוּנִים שֶׁאֵין לוֹ; וְלִכְשֶׁתִּשְׁיַג יָדוֹ, וְיִתֵּן לְבַעַל חוֹבוֹ, יִשְׁבִּיעוּ שֶׁלֹּא פָּרַעוּ, וְאַחֵר כֵּךְ יִתֵּן לוֹ.

טו. מִי שֶׁהָיָה לוֹ חוֹב עַל חֲבֵרוֹ בַּשָּׁטֵר, וְאָבַד הַשָּׁטֵר וְהָרִי הַעֲדִים קִימִין אָף עַל פִּי שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ, וְטָעַן שִׁפְרָע הָרִי זֶה נִשְׁבַּע הֵסֵת. וְהוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁאִפְלוּ הָיָה הַחוֹב לְזָמָן, וְעַדִּין לֹא הִגִּיעַ זְמָנוֹ לְהַפְרָע הוּאִיל וּכְתָבוּ לוֹ שָׁטֵר וְאֵין בְּיָדוֹ שָׁטֵר, וְהַלוֹוֶה טוֹעֵן פָּרַעְתִּי נֶאֱמַן, וְנִשְׁבַּע הֵסֵת שִׁפְרָעוֹ: שֶׁאֵנוּ חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא פָּרַעוּ, וְלִפְיֶכֶךְ קָרַע הַשָּׁטֵר אוֹ שָׂרְפוֹ. וְכֵן הוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁאִפְלוּ הָיָה הַשָּׁטֵר יוּצָא מִתַּחַת יָדֵי אַחֵר, וְהַלוֹוֶה טוֹעֵן מִמֶּנִּי נָפַל אַחֵר שִׁפְרָעְתִּיו אָף עַל פִּי שֶׁהוּא בְּתוֹךְ זְמָנוֹ, נִשְׁבַּע הֵסֵת וְנִפְטָר: שֶׁכִּיּוֹן שֶׁאֵין הַשָּׁטֵר בְּיַד הַמְלִוֶה, אֵין שָׁם חֲזָקָה.

טז. שְׁנַיִם שֶׁהֵן אוֹחֲזִין בַּשָּׁטֵר הַמְלִוֶה אוֹמַר שְׁלִי הוּא, וְהוּצֵאתִיו לְהַפְרָע בּוֹ מִמֶּךָ, וְהַלוֹוֶה אוֹמַר פָּרַעְתִּיו, וּמִמֶּנִּי נָפַל: אִם הָיָה

הַשָּׁטֵר שֶׁיְכוּל לְקַיְמוֹ זֶה יִשָּׁבַע שְׁאִין לוֹ בְּדָמִים אֱלוֹ פְּחוֹת
מִחֲצִין, וְזֶה יִשָּׁבַע שְׁאִין לוֹ בְּהֵן פְּחוֹת מִחֲצִין; וַיִּשְׁלַם הַלוֹוֶה
מִחֲצָה. וְאִם אֵינוֹ יְכוּל לְקַיְמוֹ יִשָּׁבַע הַלוֹוֶה הֵסֵת שְׁפָרְעוֹ, וַיִּלֶּךְ
לוֹ.

יז. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ מָנָה יֵשׁ לִי בְיָדְךָ, וְהִלָּה אוֹמֵר אֵין לְךָ בְּיָדִי
כְּלוּם, אוֹ שְׁאֹמֵר פֶּרַעַתִּיךָ אָמַר לוֹ הַתּוֹבֵעַ הַשָּׁבַע לִי הֵסֵת, אָמַר
לוֹ הַנִּתְבָּע וְהִלּוֹא שָׁטֵר יֵשׁ לְךָ עָלַי, וְאַתָּה רוֹצֶה לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתִי
תַּחֲלָה, וְאַחֵר כֵּךְ תּוֹצִיא הַשָּׁטֵר הַפְּרוֹעַ וְתִגָּפֶה בּוֹ אוֹמְרִים לוֹ
הִבֵּא הַשָּׁטֵר. אָמַר הַמְּלוֹה אֵין לִי עָלָיו שָׁטֵר מֵעוֹלָם, אוֹ שָׁטֵר
הָיָה לִי וְאֶבֶד הוּרוֹ רַבּוֹתִי שְׁאוֹמְרִים לַמְּלוֹה בְּטֹל כָּל שָׁטֵר שֵׁישׁ
לְךָ קֹדֶם זְמַן זֶה, וְאַחֵר כֵּךְ תִּשְׁבָּעֵהוּ הֵסֵת, אוֹ הַחֵרֶם חָרֶם סֵתָם,
וְלֶךְ וּבְקֹשׁ עַד שֶׁתִּמָּצֵא הַשָּׁטֵר.